

Teselli

Ömer Seyfettin

Teselli — Ömer Seyfettin

İlk yayın: Yeni Mecmua, 25 Ekim 1917, sene 1, sayı 16 (kaynak: Vikikaynak sayfa notu)

Ömer Seyfettin 1920 yılında öldü. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca eserin özgün metni kamu malıdır.

Metin, Vikikaynak (tr.wikisource.org) aktarımından alınmıştır:

<https://tr.wikisource.org/w/index.php?title=Teselli&oldid=151646> (revizyon 151646). Bu aktarım Creative Commons Atıf-AynıLisanslaPaylaş 4.0 (CC BY-SA 4.0) lisansı ile paylaşılır; bu PDF de aynı lisansla serbestçe paylaşılabilir.

pdfkitaphane.com

Batıdan gelen büyük düz yolun tâ ağzındaki taş konak, zairsiz bir türbe gibi sakindi. Yeşil boyalı demir kapısının aralığına yaslanmış ak sakallı, garip, meyus bir kethüdâ; yere, karmakarışık serseri izlere bakarak düşünüyordu. Kapakları örtülü ıssız pencerelerin arkasında sanki derin, duyulmaz bir matem feryadı gizliydi. Beş hafta evvelki bozgunun şehri dolduran yaralıları, kuskunsuz atlar, aç katırlar, kırık arabalar, topallayan askerler, kalkansız süvariler, tolgasız yeniçeriler, mızraksız sipâhîler; yüksek, beyaz duvarlara, geçici bir gölge kabusu halinde, mahzun akislerini bir an sürüyorlar, sonra titreyerek, siliniveriyorlardı.

* * *

Bu türbede yatan ölü, Erzurum kumandanı İskender Paşa idi. Haftalardan beri, tozlu bir sanduka içi gibi karanlık odasında, dizlerini acıtan seccadeye kapanmış, yapayalnız oturuyordu. Mihânîkî bir huzur ile "Salâtü selam" çekerek beklediği, geç kalan Azrail'di. İşte tam otuz gün... Daima kulağında bir ayak sesi işitir gibi olur, genç kahyasını çağırırdı:

— Fâzıl!

— Efendim.

— Bir gelen mi var?

— Hayır efendim.

—

Sadık genç, araladığı kapıyı çekince, yine birden kararan sanduka sükunu içinde, İskender Paşa, galeyansız ibadetine başladılar. Artık dünyaya dair hiçbir ümidi kalmamıştı. İsteddiği yalnız bir iman selameti idi. Vâkıa korkak bir adam değildi. Ama, muhakkak bir ölümü her gün, her saat, her dakika, hatta her saniye beklemek... Onun cesaretini kırmış, sinirlerini zayıflatmıştı. Evet, ya kafası kesilecek, ya boğulacaktı! Düşündükçe, ensesinde soğuk bir satırın

sarih temasını duyar gibi oluyordu. Bu sarih temas silinirken karşısına kendi boğuk hayali gelirdi; gözleri patlamış, kavuğu bir tarafa yuvarlanmış, boynu yağlı bir kement ile sıkılmış, ayağından pabuçları çıkmış, ipek kuşağı çözülmüş, karanlık, köpüklü ağzından siyah dili sarkmış bir naaş... İskender Paşa'nın yerde sürünen ölüsü!

Titrer, gözlerini oğuşturur, yine salât-ü selamlarını çekmeye başlardı. Yakın akıbetinin bu uzvî hatırası o kadar bariz, o kadar kuvvetliydi ki... Çocukluğunun saf muhayyilesini süsleyen cennet bahçelerini, hûri, gılman alaylarını, Tûba ağacını, Sırat köprüsünü şimdi düşünemiyordu bile... Zihni durmuştu. Sinirleri, beyni pek yorgundu. Yemek yiyemiyordu. Boğazına kurşundan bir yumruk tıkanmıştı. Yalnız ara sıra su içerdi. Abdestini tazelemeye kalktığı zamanlar dizleri çözülüyor, gözlerinde karanlık, kırmızı benekler uçuşuyordu. Bazen sedirin üstüne uzanıp dalınca, korkunç, muzip rüyalarla uyanırdı. Ölümünden sonrası havsalasına sığamıyor, adem, tasavvuru gibi birdenbire kararıyordu. En büyük hakikat işte, gözünün önünden ayrılmayan, şu kendi boğuk hayaliydi! Evet, hiçbir ümit, hiçbir kurtuluş ümidi yoktu. Kabahati pek büyüktü. Zamanın Süleyman'ı, Türk bayrağını, Viyana surlarına doğru dalgalandırırken... Er meydanlarında beraber şan aldığı birçok arkadaşları, bahtiyar beylerbeyleri, en asil düşmanları önlerinde dize getirirken, o kıymetsiz bir türedinin pususuna düşmüş, perişan olmuştu; Şah'ın oğlu İsmail Mirza, hile ile Erciş'e girmiş, kaleyi yıkmış, kale muhafızı, padişahın o kadar sevdiği cihan pehlivanı İbrahim'in başını kestirmiş, sonra Ahlat ahalisini bin düzenle kandırmış, "Vire" ile şehri terke davet etmişti. Sözde zavallılar serbestçe çekilip gideceklerdi. Halbuki İsmail Mirzâ haini, daha kalenin kapılarından çıkar çıkmaz hepsini, çoluk çocuk, kadın, ihtiyar... Hepsini doğramış, bir tek cana olsun aman vermemişti. Bu

canavar katili cezalandıracakken, o, acemi bir asker dalgınlığı ile, aleyhine kurulan pusuya yuvarlanmıştı. Yanında en namdâr kahramanlar; Trabzon, Malatya, Bozok, Karahisar Beyleri şehit düşmüştü. Biga Sancak Beyi Mahmud Bey gibi zarif, kıymettar, şair bir adamla sağ ve sol cenah ağaları esir olmuşlar, ihtimal ki kesilmişlerdi de... Kendi, nasılsa kurtulmuştu! Bu bir mucize idi. Ama keşke kurtulmasaydı. Beklenilmeyen bir ölüm kadar ehemmiyetsiz ne olabilirdi? Fakat bu ölüm beklenildiği zaman ne müthişti!

İskender Paşa, yine ayak sesleri işitti:

— Fâzıl!

— Efendim.

— Bir gelen mi var?

Kahya, kapının aralığında cevap verdi:

— Birkaç zâbit gelmiş efendim.

— Defterdara gönder, onunla konuşsunlar.

— Başüstüne efendim.

.....

Bir aydır her şeyi defterdarına bırakmış, "Bizim artık dünya gâilesi ile uğraşacak vaktimiz kalmadı. Tövbe zamanımızdır." demişti. Halbuki bozuk ordunun erzakını, intizâmını, zapt ü raptını temin edemeyen defterdar, yine ara sıra zâbitleri kumandana yollamaya mecbur oluyordu. Efendilerinin akıbetini, tıpkı kendisi gibi sarîh bir ümitsizlikle bekleyen, kapı halkı, artık onu taciz etmiyorlardı. Herkes kendi başının çaresine düşmüştü. İçinde Azrail beklenen bu boş konağın mezar havasını hiçbir ses bozmuyordu. Vakit vakit esen serin, hiddetli bir rüzgar, duvarlara çarparak çatılardan süzülüyor, تنها sofalarda cinler top oynuyordu.

* * *

Fakat İskender Paşa, bir gün seccadesinin üstünde, iki büklüm, sülûke varmış bir derviş tevekkülüyle, muhakkak ölümünü unutmak istedi. O an mazisini hatırladı. Pek gençken Hüsrev Paşa'nın yanındaki silahşörlüğü, sonra kapıcıbaşılığı, daha sonra çavuşluğu hayalinden geçti. "Orta defterdarı" iken evlenmişti. Karısı, çocukları... Çocukları daha pek küçüktü. Şimdi acaba neredeydiler? Ne olacaklardı! Bir vakitler Van kalesinin fethinde gösterdiği yararlıklarla nasıl padişahın gözüne girmişti! Bu tehlikeli kalede ümerâdan kimse kalmaya cesaret edemiyordu. Kendi isteyerek kalmış, kaç defalar düşmanı bozmuştu. Sonra kumandan olduğu Erzurum havâlisinde de nâmı düşmanları titretmiyor muydu? Lâkin işte nasılsa bir tedbirsizlik etmişti. Padişahın bu serhadde gönderdiği yeniçerilerle ümerâ maiyetine "Kışın Erzurum kalesinde çok adam barınmaz" diye izin vermişti. Mirza İsmail'in zuhûrunu hiç düşünmemişti. Elinin altındaki asker pek azdı. Hemen yalnız ümerâ ile kapı halkından asker pek azdı. Sonra, Mirza ile karşılızmadan bir gece evvel gördüğü o rüya... İşte hatırlıyordu; kendi siyah at üstünde, dar, çalılık bir yoldan giderken, önüne bir yılan çıkmıştı. Bu yılan, iki çatal dilini ona çıkarıyor, çalıların arasına kaçıyordu. Atından atlıyor, koşuyor, onu tutuyordu. Ama tutar tutmaz elleri kan içinde kalmıştı. Artık yılan filan yoktu. Sabahleyin yanına gelen ümerâ ile ulemâya bunu anlatmış, biri:

— Yılan tutmak zehir tutmaktır. Gam ile gussa suretidir.

Demiş, ihtiyar bir hoca da:

— Şahoğlu galiba üzerinize geliyor. İnşallah onu tutacaksınız...

Diye tabir etmişti.

İşte o, bu hayırlı tabire inanmış, Mirza'nın kendini aldatmak için ileri sürdüğü iki alayını görünce, sabrını, kararını, aklını, muhakemesini kaybederek üzerlerine atılmıştı. Vâkıa sonra arkasını

kaleye verdi. Saatlerce dövüştü. Altında oniki at öldü. Cenk meydanında gece oluncaya kadar, tek başına kalıncaya kadar vurdu. Fakat harp, yalnız cesaret miydi? Asıl tedbir lazımdı. Tedbirli, büyük padişah, serhadde o kadar asker tayin etmişken, o, bu hareketin hikmetini anlamamış, birçoğuna icazet vererek evlerine göndermişti. Kabahatı büyüktü!.. Affolunamayacak derecede büyüktü! Bu kabahatı ancak ölüm temizleyebilirdi...

Yine ölümünü düşünmeye başladı. Evet, artık İstanbul'dan çıkan cellatla hasekiler ihtimal çok yaklaşmış olmalıydı. Kazaya rızâdan başka ne çare vardı? Yavaş yavaş doğruldu. Odasının hiç aydınlatmadığı karanlığına gözleri alıştı. Geniş sedir, köşede duran abdest leğen ibriğini görüyordu. Pencerenin kapakları etrafında ziyâdan ince çizgiler parlıyordu. Kalktı. Ve titreyerek, dolabın rafındaki küçük testiden birkaç yudum su içti... Sonra sedire uzandı. Kahyasını çağırdı:

— Fâzıl!

— Efendim.

— Gel içeri.

Uzun, dar cübbeli, bodur üsküflü delikanlı girdi:

— Buyurunuz efendim?

— Fermanımızı getirenlerin buraya pek yaklaştıkları bana malum oldu. Sen hep yola bak. Bekle. Yolda atlıları görünce hemen gel, haber ver. Eğer uyuyorsam uyandır, abdest alayım. Namaza durayım. Ben tahiyyatta otururken, cellat, aldığı emri yapsın. Hasekilere söyle. Vasiyetim budur. Ben hiçbirini görmeyeyim. Anladın mı oğlum?

— Anladım efendim.

Delikanlı hıçkırıyordu. İskender Paşa gözlerini kapadı. Kahya dışarı çıkınca odanın eski sanduka sükutu, sabahsız bir bela gecesi

gibi, yine karardı.

* * *

Bir gün, akşama doğru, bu abûs karanlıkta, İskender Paşa, tövbe, istiğfar ederken kahya kapıdan içeri girdi. Ağzını açamadı:

—

— Ne var, oğlum?

—

— Söylesene...

— ... Geliyorlar!

Kimlerin geldiğini sormaya hacet yoktu. Biliyordu.

— Pekala, dedi, vasiyetimi aynıyla icra et... Sakın namazımı fazla bozmasınlar. Ne emir aldılarsa yapsınlar. Ben Allah'la beraberim.

Delikanlı velinimetinin ellerini tuttu. Ağlayarak öpmeye başladı:

— Bana hakkınızı helal ediniz efendim.

— Helal olsun oğlum, inşallah muradına erersin. Sakın bana laf söyletme... Haydi, şimdi şu pencerelerin kapaklarını aç.

Ağlayan kahya, haftalarca örtülü kapakları açtı. İçeriye çiy aydınlık boşandı. Uzaktan, kaldırdıkları toz duman önünde birtakım süvariler koşuyordu. Paşa'nın zaten abdesti vardı. Kibleye doğru serilmiş seccadesinde ayağa kalktı. Başını sağa çevirdi. Açılan pencerelere baktı. Bu mavi göğü, bu beyaz bulutları artık son defa görüyordu. zayıf ellerini kulaklarına götürdü; dünyaya, mâsivâyâ dair aklında ne varsa unutmak için bir daha kendini zorladı. İçinden "Allah'la beraber olayım!" dedi. Sureleri okuyor, rûkûa, secdeye varıyordu. İki rekat kıldıktan sonra tekrar namaza durdu. Hem okuyor, hem istemeyerek nal sesleri, kılıç şakırtıları duyuyordu.

— ... Yukarı çıkıyorlardı!

En hafif bir pıtırıtı, dimağında gürültülü akislerle büyüyordu. Kahyasının fısıldayan sesini bir nâra gibi işitti. Vasiyetini onlara

söylüyordu:

- Sakın namazını bozmayın.
- Olur, olur.
- Ne emir almış iseniz hemen yapın.
- Peki, peki!
- İşte burada! Gelin...

Arkasındaki kapı açıldı. Vücudunu yakarak damarlarından hızla çekilen bütün kanlarının tıkanmış göğsüne biriktiğini hissetti. Boğulacaktı. Nefes alamıyordu. Tahiyatta oturuyordu. "Eşhedü enlâ..." derken dizinin üstünde taş kesilen sağ elinin şahadet parmağını kaldırmak istedi. Şuurunun son gayretini sarfetti. Kaldıramadı. Kuvveti yoktu. Ettehiyyâtın aşağısını okuyamadı. Çeneleri kilitlendi. Gözleri kararıyordu. Kalbi durdu. Hatta titreyemedi. Fakat... Hani? Tekrar çarpmaya başlayan kalbiyle zehirli bir ateş bütün vücuduna yayıldı. Her tarafı yanıyordu. Düşecekti. Düşmeden en son bir gayretle selam verdi:

- Esselâmü aleyküm ve rahmetullah...

Soluna da döndü. Sonra, hiçbir tarafa bakmadan gözlerini kapadı:

- Ne duruyorsunuz, haydi!
- Diye son nefesini çıkardı.
-
- Size hatt-ı şerifle padişahımızın ihsanları var, paşam!
-

Tanımadığı bir ses!... Başını arkaya çevirip, yalın kılıç, yahut elinde kemendiyle yağız bir ifrit görecektir yerde, kırmızı esvaplı, şal kuşaklı, sırma üsküflü dört çavuş gördü. Birisi kucağında kundak gibi büyük, sırmalı bir bohça tutuyordu. İkincisinin elinde altın bir kılıç... Üçüncüsüne göz attı, murassâ bir topuz... Dördüncü çavuş

yürüdü. Yanına yaklaştı. Diz çöktü. Elinde tuttuğu kırmızı torbayı öptü. Başına koydu. Sonra ona uzattı. Kılıçla kement görmeyen paşa şaşırmişti. Kendisine uzatılan torbayı dalgın bir isti'calle kaptı. Hızla öptü. Başına koydu, mumu kopardı, açtı. Padişahının yazısını tanıdı:

"... İki cihanda yüzün ak olsun. Şahoğlu askeriyle senin küfvün değildi. Ancak ispat-ı vücud ettin. Ve bahadırılıkta taksir etmedin. Nusrat ü hezimet hod meşiiyyet-i Hüdâya mütealliktir. Hatırın hoş tutasın..."

Gözlerine inanamadı. Sevincinden ölecekti. Padişah, eski kahramanlıklarını anlatıyor, uğradığı hezimet felaketi için teselli veriyor, üzülmesin diye kendisine bir hil'at, bir altın kılıç, bir murassâ topuz ihsan ettiğini yazıyordu. Bu ulvi tesliyetnâmeyi, bu adil, bu büyük, bu mukaddes hatt-ı şerifi bitirince, İskender Paşa, o kadar hafifledi ki... Tüy gibi ayağa kalktı. Uzun boyu çelik bir sütun kadar dimdikti. Sararmış yanakları hemen kızardı. İri mavi gözlerinde bir hayat alevi tutuştu. Çavuşta öteki vezirlerin de mektupları vardı. Onları da aldı. Birer birer açtı. Göz gezdirdi. Hepsini padişahın emriyle onu teselli ediyorlardı. Sırma bohçayı, altın kılıcı, murassâ topuzu sedirin üstüne bıraktırdı.

Kahyasına:

— Fâzıl, ağaları bir odaya yerleştir. Rahat etsinler, yarın kendileriyle konuşuruz, dedi.

Yerlere eğilerek kendini selamlayan süslü çavuşların arkasından kahyası da dışarı çıktı. İki dakika evvelki, cansız İskender Paşa, ansızın dirilmişti. Yalnız kalınca gülümsedi. Gerindi. Esnedi. Yavaş yavaş sedire doğru yürüdü. Bohçayı açtı. Düğmeleri elmastan, ağır, sırmalı, erguvanî bir hil'at... Uzandı, kılıcı eline aldı. Sapiyla kını som altındandı. Çekti, sol elinin baş parmağı ile namlu demirini yokladı. Sonra başını aydınlık pencereye çevirdi. Ufukta, yolun tâ

nihayetinde yarım batmış güneş, tıpkı yaklaşmış bir cennet kapısı gibi duruyordu. Baktı, baktı: bu ulvi kapının içinde, hatt-ı şerifin hareketinden bahsettiği büyük orduyu ince mızraklarıyla, bayraklarıyla görüyor gibi oldu. Bu ordu, mert Turan'ın ortasındaki şımarık İran'a adalet nurları saçacaktı. Bütün tüyleri ürperdi. Sevinçten, heyecandan gözleri yaşardı. İşte, yarın, şüphesiz kendisi de... Onlarla beraber kendisi de, şimdi elinde tuttuğu şu altın saplı keskin kılıcı hak uğrunda, hakikat uğrunda sallayacaktı!